

УДК [336.77:336.747.5]:336.2(477)

Твердохлібова Д.В., канд. екон. наук,
старший науковий співробітник
Інституту економіки та прогнозування НАН України

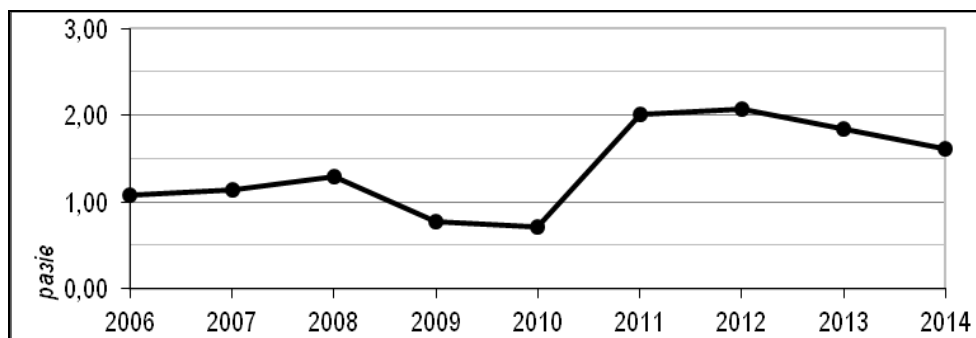
ВПЛИВ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА НА ДОХОДИ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Показано, що кредити, надані банками-резидентами корпоративному сектору, впливають на прибуток корпоративного сектора, отже, на його платежі з податку на прибуток, а значить, на доходи бюджету України. Розраховано оцінки впливу кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України за 2006–2015 рр., у тому числі в розрізі валют кредитів та в розрізі п'яти компонент прибутку корпоративного сектора від кредитних операцій¹.

Ключові слова: кредитні операції корпоративного сектора, доходи бюджету, прибуток, податок на прибуток, нараховані відсотки за кредитами, курсові різниці, страхові резерви банків.

J E L : E510, E620, F310, H250, H710, O230

Кредити, надані банками-резидентами корпоративному сектору України (банкам-резидентам, юридичним особам – резидентам, фізичним особам – резидентам), позначаються на фінансових результатах господарської діяльності його економічних агентів, отже, на обсягах податків, сплачених ними до бюджету України, а значить, на доходах бюджету України. Зважаючи на те, що у 2006–2014 рр. обсяги таких кредитів наближалися до обсягу ВВП України, а в окремі роки навіть перевищували його у 2 рази (рис. 1), їх вплив на доходи бюджету України є суттєвим.

Рис. 1. Відношення обсягів кредитів, наданих банками-резидентами корпоративному сектору, до ВВП України

Джерело: побудовано автором за даними Національного банку України: Бюлетень [Електронний ресурс] / офіц. сайт Національного банку України. – Доступний з : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897

¹Публікацію здійснено за виконання НДР "Консолідація державних фінансів України в умовах світової фінансової нестабільності" (№ держреєстрації 0113U005571).

Мета статті – оцінити вплив кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України.

Методика дослідження. Методика дослідження впливу кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України ґрунтується на податковому обліку кредитних операцій у розрізі їх учасників: банків-позикодавців, банків-позичальників, юридичних осіб – позичальників та фізичних осіб – позичальників. Її суть полягає в тому, щоб за узагальненими формулами платежів податків, які справляються з кредитних операцій, обчислити оцінки впливу таких операцій на податкові платежі. Сума оцінок впливу кредитних операцій корпоративного сектора на податкові платежі становить оцінку їх впливу на доходи бюджету України.

Аналіз податкового законодавства [1–3] показав, що кредитні операції корпоративного сектора впливають лише на один податок – *податок на прибуток підприємств*.

Об'єктом оподаткування цим податком у кредитних операціях є прибуток від них.

Податок на прибуток від кредитних операцій корпоративного сектора сплачують не всі учасники таких операцій, а лише їх частина: банки-позикодавці, банки-позичальники та інші юридичні особи – позичальники, зареєстровані як платники податку на прибуток (останні далі – *платники ПП*).

Не сплачують податок на прибуток від кредитних операцій ті учасники цих операцій, які є особами-позичальниками, що не зареєстровані як платники податку на прибуток (далі – *неплатники ПП*): фізичні особи; фізичні особи – підприємці; юридичні особи, що застосовують спрощену систему оподаткування та зареєстровані як платники єдиного податку; неприбуткові організації тощо.

Тобто учасниками кредитних операцій корпоративного сектора є: банки-позикодавці, банки-позичальники, платники ПП та неплатники ПП.

Прибуток від кредитних операцій корпоративного сектора кожного учасника, який сплачує податок на прибуток, дорівнює різниці між доходами, отриманими від таких операцій, та витратами, отриманими від них.

До *доходів банків-позикодавців*, отриманих від кредитних операцій корпоративного сектора, відносяться: суми нарахованих відсотків за користування кредитами, наданими корпоративному сектору в національній та іноземній валютах; від'ємні курсові різниці² за заборгованістю за такими

² *Курсова різниця* – це "різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах" [4, п. 4].

Курсова різниця за будь-якою заборгованістю в іноземній валюті за певний розрахунковий період визначається як різниця між такою заборгованістю, перерахованою у гривні за офіційним валютним курсом, встановленим НБУ на *початок* такого періоду, та цією самою заборгованістю, перерахованою у гривні за офіційним валютним курсом, встановленим НБУ на *кінець* такого періоду [3, п. 7.3.3].

Від'ємна курсова різниця виникає тоді, коли офіційний валютний курс, встановлений НБУ на кінець розрахункового періоду (виражений у гривнях за одиницю іноземної валюти), *зростає*. *Додатна курсова різниця* виникає тоді, коли такий офіційний валютний курс, навпаки, *спадає*.

Якщо офіційний валютний курс, встановлений НБУ, зростає, то гривневий еквівалент суми кредиту збільшується. Тоді позикодавець отримує додатковий дохід у розмірі курсової різниці, оскільки йому повертається грошей у гривневому еквіваленті більше, ніж він надавав,

кредитами, наданими в іноземній валюті; від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за користування такими кредитами, наданими в іноземній валюті; додатні курсові різниці за страховим резервом³, сформованим за такими кредитами, наданими в іноземній валюті; надлишкові суми⁴ страхового резерву, сформованого за такими кредитами, наданими в національній та іноземній валютах, а до витрат – додатні курсові різниці за заборгованістю за кредитами, наданими корпоративному сектору в національній та іноземній валютах; додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за такими кредитами, наданими в іноземній валюті; від'ємні курсові різниці за страховим резервом, сформованим за такими кредитами, наданими в іноземній валюті; сума страхового резерву, сформованого за такими кредитами, наданими в національній та іноземній валютах. Надання кредитних коштів та їх повернення (основної суми боргу) не є, відповідно, витратами та доходом банків-позикодавців.

Доходами банків-позичальників, отриманими від кредитних операцій корпоративного сектора, є: додатні курсові різниці за заборгованістю за кредитами, залученими банками-позичальниками від банків-позикодавців в іноземній валюті; додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за користування такими кредитами, залученими в іноземній валюті, а *витратами* – від'ємні курсові різниці за заборгованістю за такими кредитами, залученими в іноземній валюті; від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за користування такими кредитами, залученими в іноземній валюті; суми нарахованих відсотків за користування такими кредитами, залученими в національній та іноземній валютах. Отримання кредитних коштів та їх повернення (основної суми боргу) не є, відповідно, доходом та витратами банків-позичальників.

До *доходів платників ПП*, отриманих від кредитних операцій корпоративного сектора, відносяться: додатні курсові різниці за заборгованістю за

а позичальник має збиток у тому ж розмірі, оскільки віддає грошей у гривневому еквіваленті більше, ніж брав.

Якщо офіційний валютний курс, встановлений НБУ, спадає, то гривневий еквівалент суми кредиту зменшується. Тоді позикодавець, навпаки, має збиток у розмірі курсової різниці, оскільки йому повертається грошей у гривневому еквіваленті менше, ніж він надавав, а позичальник отримує додатковий дохід у тому ж розмірі, оскільки віддає грошей у гривневому еквіваленті менше, ніж брав.

³ *Страхові резерви* банків – це "резерви для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій (за винятком позабалансових, крім гарантій), коштами, розміщеними на кореспондентських рахунках в інших банках, придбаними цінними паперами (у тому числі іпотечними сертифікатами з фіксованою дохідністю), іншими активними банківськими операціями згідно із законодавством, включаючи нараховані за всіма цими операціями проценти та комісії" [2, ст. 159.2.1].

Банк формує страховий резерв у розмірі та порядку, визначеними методикою НБУ [5].

Згідно з *бухгалтерським обліком*, сформований страховий резерв відноситься до витрат банку у повному обсязі, а згідно з *податковим обліком*, – частково – у розмірі, що дорівнює визначеному податковим законодавством відсотку заборгованості за кредитними операціями банку.

Для цілей дослідження під *страховим резервом* банку будемо розуміти ту суму страхового резерву, сформованого банком, яка визнається податковим законодавством.

⁴ Якщо на кінець звітного періоду страховий резерв зменшується, то доходи банку за звітний період збільшуються на величину, на яку зменшується страховий резерв, а якщо страховий резерв збільшується, то витрати банку збільшуються на величину, на яку збільшується страховий резерв.

Методи і моделі прогнозування

кредитами, залученими платниками ПП від банків-позикодавців в іноземній валюті; додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за користування такими кредитами, залученими в іноземній валюті, а до витрат – від'ємні курсові різниці за заборгованістю за такими кредитами, залученими в іноземній валюті; від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за користування такими кредитами, залученими в іноземній валюті; суми нарахованих відсотків за користування такими кредитами, залученими в національній та іноземній валютах. Отримання кредитних коштів та їх повернення (основної суми боргу) не є, відповідно, доходом та витратами платників ПП.

Доходи корпоративного сектора від власних кредитних операцій дорівнюють сумі доходів його економічних агентів від цих операцій, а витрати – сумі їх витрат від них. Оскільки деякі доходи одних економічних агентів є одночасно витратами інших, то такі доходи і витрати взаємно погашаються при розрахунку прибутку корпоративного сектора від власних кредитних операцій.

У результаті у складі *доходів корпоративного сектора*, отриманих від власних кредитних операцій, залишаються: від'ємні курсові різниці за заборгованістю за кредитами, наданими банками-позикодавцями неплатникам ПП в іноземній валюті; від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за користування такими кредитами, наданими в іноземній валюті; суми нарахованих відсотків за такими кредитами, наданими в національній та іноземній валютах; додатні курсові різниці за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в іноземній валюті; надлишкові суми страхового резерву, сформованого за такими кредитами, наданими в національній та іноземній валютах, а у складі *витрат* – додатні курсові різниці за заборгованістю за кредитами, наданими банками-позикодавцями неплатникам ПП в іноземній валюті; додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за такими кредитами, наданими в іноземній валюті; від'ємні курсові різниці за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в іноземній валюті; суми страхового резерву, сформованого за такими кредитами, наданими в національній та іноземній валютах (рис. 2).

З аналізу доходів і витрат корпоративного сектора, отриманих від власних кредитних операцій, випливає, що *компонентами* прибутку корпоративного сектора від таких операцій є: 1) сума нарахованих *відсотків* за кредитами, наданими банками-позикодавцями неплатникам ПП у національній та іноземній валютах; 2) сума *курскових різниць* за заборгованістю за кредитами, наданими банками-позикодавцями неплатникам ПП в іноземній валюті; 3) сума *курскових різниць* за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими банками-позикодавцями неплатникам ПП в іноземній валюті; 4) приріст *страхового резерву*, сформованого за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в національній та іноземній валютах; 5) сума *курскових різниць* за *страховим резервом*, сформованим за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в іноземній валюті.

Таким чином, *прибуток корпоративного сектора* від власних кредитних операцій розраховується як сума його компонент 1 та 5, зменшена на компоненти 2, 3 та 4.

Прибуток банків-позикодавців		Прибуток банків-позичальників	
Доходи	Витрати	Доходи	Витрати
Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Додатні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Додатні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих в іноземній валюті банкам-позичальникам	Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих, в іноземній валюті банкам-позичальникам
Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам	Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам
Додатні курсові різниці за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Від'ємні курсові різниці за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП		Відсотки за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах банкам-позичальникам
Надлишкові суми страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Суми страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП		
Відсотки за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП			

Прибуток платників ПП	
Доходи	Витрати
Додатні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих в іноземній валюті платникам ПП	Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих в іноземній валюті платникам ПП
Додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті платникам ПП	Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті особам – платникам ПП
	Відсотки за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах платникам ПП

Доходи корпоративного сектора дорівнюють сумі доходів економічних агентів корпоративного сектора, а витрати – сумі витрат його економічних агентів

Оскільки доходи одних економічних агентів є витратами інших економічних агентів, то такі доходи та витрати взаємно погашаються при розрахунку прибутку корпоративного сектора

Прибуток корпоративного сектора	
Доходи	Витрати
Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих в іноземній валюті неплатникам ПП	Додатні курсові різниці за заборгованістю по кредитах, наданих в іноземній валюті неплатникам ПП
Від'ємні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті неплатникам ПП	Додатні курсові різниці за заборгованістю по відсотках за кредитами, наданими в іноземній валюті неплатникам ПП
Додатні курсові різниці за страховим резервом за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Від'ємні курсові різниці за страховим резервом за кредитами, наданими в іноземній валюті банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП
Надлишкові суми страхового резерву за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП	Суми страхового резерву за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах банкам-позичальникам платникам ПП неплатникам ПП
Відсотки за кредитами, наданими в національній та іноземній валютах неплатникам ПП	

Рис. 2. Структура прибутку корпоративного сектора від власних кредитних операцій

Джерело: побудовано автором.

Методи і моделі прогнозування

У вільному доступі відсутня статистика щодо кредитів, наданих неплатникам ПП. Але є статистика щодо кредитів, наданих домашнім господарствам, які охоплюють частину неплатників ПП: фізичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Тому пропонується оцінювати неплатників ПП за статистикою домашніх господарств. З урахуванням цього формула розрахунку *прибутку корпоративного сектора від власних кредитних операцій* набуває вигляду (формула (1)):

$$P^t = \tau^t + \varepsilon_{CP}^t - \varepsilon^t - \Delta CP^t, \quad (1)$$

де t – номер кварталу, $t \in \{1\_06, 2\_06, 3\_06, 4\_06, 1\_07, \dots, 3\_15\}$;

P^t – сума прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора за t -й квартал, *млн грн*;

τ^t – сума нарахованих відсотків за кредитами, наданими банками-позикодавцями домашнім господарствам у національній та іноземній валютах, за t -й квартал у гривневому еквіваленті, *млн грн*;

ε_{CP}^t – сума курсових різниць за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в іноземній валюті, за t -й квартал, *млн грн*;

ε^t – сума курсових різниць за заборгованістю за кредитами, наданими банками-позикодавцями домашнім господарствам в іноземній валюті, та курсових різниць за заборгованістю по відсотках за такими кредитами за t -й квартал, *млн грн*;

ΔCP^t – приріст страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в національній та іноземній валютах, за t -й квартал у гривневому еквіваленті, *млн грн*.

Компоненти прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора розраховуються таким чином.

Для обчислення *суми нарахованих відсотків за кредитами, наданими банками-позикодавцями домашнім господарствам у національній та іноземній валютах* (τ^t) використано інформацію Національного банку України [1] про а) гривневий еквівалент залишків за кредитами, наданими домашнім господарствам, з урахуванням нарахованих відсотків та б) середньозважені відсоткові ставки за такими кредитами у річному обчисленні (з січня 2006 р. по грудень 2011 р. використано відсоткові ставки за *новими* кредитами, а з січня 2012 р. по вересень 2015 р. – за *непогашеними* кредитами). Розрахунки проведено на щомісячній основі, окремо для кредитів, наданих у національній валюті, та окремо для кредитів, наданих в іноземній валюті.

Спочатку обчислено залишки за цими кредитами *без* урахування нарахованих відсотків. З цією метою залишки за такими кредитами з урахуванням нарахованих відсотків поділено на відповідну відсоткову ставку у *місячному*

обчисленні (у вигляді коефіцієнта), збільшену на 1^5 . Потім розраховано суми нарахованих відсотків як *різницю* між залишками за кредитами з урахуванням нарахованих відсотків та залишками за такими кредитами *без* урахування нарахованих відсотків.

Для розрахунку *суми курсових різниць за заборгованістю за кредитами, наданими банками-позикодавцями домашнім господарствам в іноземній валюті, та курсових різниць за заборгованістю по відсотках за такими кредитами* ($\mathcal{E}^t$) використано *формулу розрахунку курсових різниць за заборгованістю в іноземній валюті в цілому по Україні* [6, с. 92–93]. Відповідно до неї сума курсових різниць за заборгованістю в іноземній валюті в цілому по Україні розраховується як *різниця між гривневим еквівалентом заборгованості в іноземній валюті на кінець попереднього кварталу та гривневим еквівалентом заборгованості в іноземній валюті на кінець поточного кварталу, збільшена на добуток середньоквартального офіційного курсу долара США та різниці між доларовим еквівалентом заборгованості в іноземній валюті на кінець поточного кварталу і доларовим еквівалентом заборгованості в іноземній валюті на кінець попереднього кварталу*.

Під *заборгованістю за кредитом* розуміється основна сума боргу за наданим кредитом. Під *заборгованістю по відсотках за кредитом* розуміється сума нарахованих, але несплачених відсотків за основною сумою кредиту.

У податковому обліку моменти виникнення та погашення заборгованості по відсотках за кредитом в іноземній валюті визначалися в різні періоди порізному. До 1 квітня 2011 р. така заборгованість виникала з моменту закінчення кварталу, в якому строк сплати відсотків минув, і погашалася в момент їх сплати, а з 1 квітня 2011 р., коли набрав чинності Податковий кодекс України в частині податку на прибуток, вона виникає з моменту нарахування відсотків і погашається в момент їх сплати.

Оскільки інформація про строки нарахування та сплати відсотків за кредитами не публікується, то в розрахунках зроблено припущення, що відсотки сплачувалися вчасно. Таке припущення дало підстави вважати, що до II кв. 2011 р. заборгованість по відсотках за кредитами не виникала, отже, підстав для розрахунку курсових різниць за нею не було. Тому до II кв. 2011 р. розраховано курсові різниці тільки за заборгованістю *за кредитами*, а з II кв. 2011 р. – як за заборгованістю *за кредитами*, так і за заборгованістю *по відсотках* за ними. З цією метою у формулу розрахунку курсових різниць за заборгованістю в іноземній валюті в цілому по Україні підставлено: до II кв. 2011 р. – залишки за кредитами, наданими домашнім господарствам в іноземній валюті, *без* урахування нарахованих відсотків (їх розрахунок наведено вище), а з II кв. 2011 р. – залишки за такими кредитами з урахуванням нарахованих відсотків (дані Національного банку України [7]).

⁵ Формулу розрахунку суми кредиту *без* урахування нарахованих відсотків виведено на основі твердження про те, що суму кредиту з урахуванням нарахованих відсотків становить сума кредиту *без* урахування нарахованих відсотків та сума нарахованих відсотків, де сума нарахованих відсотків дорівнює добутку ставки відсотка по кредиту (у вигляді коефіцієнта) та суми кредиту *без* урахування нарахованих відсотків.

Методи і моделі прогнозування

Розрахунки проведено на щоквартальній основі. Доларовий еквівалент заборгованості в іноземній валюті обчислено шляхом ділення гривневого еквівалента цієї заборгованості на офіційний курс долара США на кінець кварталу (дані Національного банку України [7]).

Приріст страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в національній та іноземній валютах (ΔCP^t) розраховано на щоквартальній основі. Спочатку обчислено *фактичний коефіцієнт страхового резервування кредитних операцій* як відношення гривневого еквівалента фактичної суми резерву на покриття можливих втрат за кредитними операціями, сформованого банками-резидентами (дані Національного банку України [8]), на гривневий еквівалент залишків за сукупними валовими кредитами⁶ (розрахований за даними Національного банку України [7]). Потім обчислено *загальний коефіцієнт страхового резервування кредитних операцій*, як мінімум, із значень двох коефіцієнтів: *нормативного коефіцієнта страхового резервування кредитних операцій* (дані відповідного податкового законодавства [1, ст. 139.3.3; 2, ст. 159.2.2; 3, п. 12.2.2]) та фактичного коефіцієнта страхового резервування кредитних операцій. Приріст страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в національній та іноземній валютах, розраховано як добуток загального коефіцієнта страхового резервування кредитних операцій та приросту гривневого еквівалента залишків за кредитами, наданими корпоративному сектору в національній та іноземній валютах, з урахуванням нарахованих відсотків (розрахований за даними Національного банку України [1]).

У податковому обліку до II кв. 2011 р. **сума курсових різниць за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими банками-позикодавцями корпоративному сектору в іноземній валюті (E_{CP}^t)**, не розраховувалася. Тому її обчислено, а отже, враховано у формулі розрахунку прибутку корпоративного сектора від власних кредитних операцій (формула (1)), починаючи з II кв. 2011 р.

При обчисленні цієї суми зроблено припущення про те, що як кредити, надані корпоративному сектору в іноземній валюті, відносяться до сукупних валових кредитів, так сформовані за ними страхові резерви відносяться, відповідно, один до одного. Тому розрахувавши частку кредитів, наданих корпоративному сектору в іноземній валюті, у сукупних валових кредитах, можна знайти суму страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими корпоративному сектору в іноземній валюті. З цією метою гривневий еквіва-

⁶До *сукупних валових кредитів* відносяться кредити, надані банками-резидентами в національній та іноземній валютах банкам (резидентам та нерезидентам), юридичним та фізичним особам (резидентам та нерезидентам), сектору загального державного управління, та депозити, розміщені банками-резидентами в національній та іноземній валютах у банках (резидентах та нерезидентах), а також відсотки, нараховані за такими кредитами та депозитами [5 п. 1.1 глави 1].

лент залишку за кредитами, наданими корпоративному сектору в іноземній валюті (розрахований за даними Національного банку України [7]), поділено на гривневий еквівалент залишку за сукупними валовими кредитами. Отриману величину помножено на фактичну суму резерву на покриття можливих втрат за кредитними операціями. В результаті отримано гривневий еквівалент суми страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими корпоративному сектору в іноземній валюті.

Курсову різницю за таким страховим резервом обчислено за формулою курсових різниць за заборгованістю в іноземній валюті. Розрахунки проведені на щоквартальній основі.

Оцінка впливу кредитних операцій корпоративного сектора на платежі з податку на прибуток. До I кв. 2013 р. податок на прибуток корпоративного сектора від господарської діяльності, у тому числі від кредитних операцій, розраховувався щоквартально і сплачувався у наступному за звітним кварталі. Починаючи з I кв. 2013 р. він розраховується щорічно на основі значення прибутку за попередній рік і сплачується щомісячно рівними частинами протягом року у формі авансових внесків.

Оцінку впливу кредитних операцій корпоративного сектора на платежі з податку на прибуток розраховано за формулою (2)⁷. При цьому припускалося, що щомісячні авансові внески сплачують всі економічні агенти корпоративного сектора, незалежно від суми їхнього річного доходу.

⁷ Формулу (2) для I кв. – IV кв. 2013 р. ($t \in \{1_{-13}, 2_{-13}, 3_{-13}, 4_{-13}\}$) виведено на підставі [9]. Так, у січні 2013 р. сплачувався авансовий внесок у розмірі однієї дев'ятої суми податку на прибуток за дев'ять місяців 2012 р. $\left(\frac{1}{9} \alpha^{3-12} \cdot (\Pi^{1-12} + \Pi^{2-12} + \Pi^{3-12})\right)$. У лютому 2013 р. сума авансового внеску дорівнювала сумі авансового внеску у січні 2013 р. У березні 2013 р. сплачувався платіж з податку на прибуток за підсумками 2012 р. $\left(\alpha^{4-12} \cdot \Pi^{4-12}\right)$, а також авансовий внесок у розмірі однієї дванадцятої річної суми податку на прибуток за 2012 р. $\left(\frac{1}{12} \alpha^{4-12} \cdot (\Pi^{1-12} + \Pi^{2-12} + \Pi^{3-12} + \Pi^{4-12})\right)$. З квітня по грудень 2013 р. щомісячні авансові внески дорівнювали авансовому внеску, сплаченому у березні 2013 р., – одній дванадцятій річної суми податку на прибуток за 2012 р. Враховано, що $\alpha^{3-12} = \alpha^{4-12}$.

Формулу (2) для I кв. – IV кв. 2014 р. ($t \in \{1_{-14}, 2_{-14}, 3_{-14}, 4_{-14}\}$) виведено на підставі [1, ст. 57.1]. Авансові внески у січні та лютому 2014 р. дорівнювали авансовим внескам, сплаченим у березні–грудні 2013 р., – одній дванадцятій річної суми податку на прибуток за 2012 р. У березні 2014 р. сплачувався платіж з податку на прибуток за підсумками 2013 р., розрахований як сума податку на прибуток за підсумками 2013 р., зменшена на суму сплачених авансових внесків з податку на прибуток за 2013 р. $\left(\alpha^{4-13} \cdot (\Pi^{1-13} + \Pi^{2-13} + \Pi^{3-13} + \Pi^{4-13}) - \alpha^{4-12} \cdot (\Pi^{1-12} + \Pi^{2-12} + \Pi^{3-12} + \Pi^{4-12})\right)$, а також авансовий внесок у розмірі однієї дванадцятої річної суми податку на прибуток за 2013 р. $\left(\frac{1}{12} \alpha^{4-13} \cdot (\Pi^{1-13} + \Pi^{2-13} + \Pi^{3-13} + \Pi^{4-13})\right)$. У наступні місяці 2014 р. сплачувався авансовий внесок, що дорівнював авансовому внеску, сплаченому у березні 2014 р., – одній дванадцятій річної суми податку на прибуток за 2013 р. У 2015 р. зберігається такий самий механізм сплати авансових внесків, як у 2014 р.

$$\text{ППП}^t = \begin{cases} \alpha^{t-1} \cdot \Pi^{t-1}, & t \in \{1\_06, \dots, 4\_12\}, \\ \frac{11}{36} \cdot \alpha^{t-1} \cdot (\Pi^{t-2} + \Pi^{t-3} + \Pi^{t-4}) + 1 \frac{1}{12} \cdot \alpha^{t-1} \cdot \Pi^{t-1}, & t \in \{1\_13\}, \\ \frac{1}{4} \cdot \alpha^{t-2} \cdot (\Pi^{t-2} + \Pi^{t-3} + \Pi^{t-4} + \Pi^{t-5}), & t \in \{2\_13, 2\_14, 2\_15\}, \\ \frac{1}{4} \cdot \alpha^{t-3} \cdot (\Pi^{t-3} + \Pi^{t-4} + \Pi^{t-5} + \Pi^{t-6}), & t \in \{3\_13, 3\_14, 3\_15\}, \\ \frac{1}{4} \cdot \alpha^{t-4} \cdot (\Pi^{t-4} + \Pi^{t-5} + \Pi^{t-6} + \Pi^{t-7}), & t \in \{4\_13, 4\_14, 4\_15\}, \\ \frac{1}{12} \cdot \alpha^{t-1} \cdot (\Pi^{t-1} + \Pi^{t-2} + \Pi^{t-3} + \Pi^{t-4}) - \\ - \frac{5}{6} \cdot \alpha^{t-5} \cdot (\Pi^{t-5} + \Pi^{t-6} + \Pi^{t-7} + \Pi^{t-8}), & t \in \{1\_14, 1\_15\}, \end{cases} \quad (2)$$

де t – номер кварталу, $t \in \{1\_06, \dots, 4\_15\}$;

ППП^t – оцінка впливу кредитних операцій корпоративного сектора на платежі з податку на прибуток у t -му кварталі, *млн грн*;

α^{t-1} , α^{t-2} , α^{t-3} , α^{t-4} , α^{t-5} – нормативна ставка податку на прибуток у $(t-1)$ -му кварталі, $(t-2)$ -му кварталі, $(t-3)$ -му кварталі, $(t-4)$ -му кварталі та $(t-5)$ -му кварталі, відповідно, *коефіцієнт* (дані податкового законодавства [2, ст. 136.1; 3, п. 10 підрозділу 4 розділу ХХ; 4, ст. 10.1]);

Π^{t-1} , Π^{t-2} , Π^{t-3} , Π^{t-4} , Π^{t-5} , Π^{t-6} , Π^{t-7} , Π^{t-8} – сума прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора за $(t-1)$ -й квартал, $(t-2)$ -й квартал, $(t-3)$ -й квартал, $(t-4)$ -й квартал, $(t-5)$ -й квартал, $(t-6)$ -й квартал, $(t-7)$ -й квартал та $(t-8)$ -й квартал, відповідно, *млн грн*.

Формула (2) використовується також для розрахунку внесків у платежі з податку на прибуток компонентів прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора. З цією метою замість змінної, що виражає прибуток від кредитних операцій корпоративного сектора (Π^t), підставляється змінна, що виражає компоненту прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора (τ^t , ε_{CP}^t , ε^t , ΔCP^t).

Оскільки кредитні операції корпоративного сектора впливають лише на один податок – податок на прибуток, то **оцінка впливу таких операцій на доходи бюджету України** дорівнює оцінці їх впливу на платежі з податку на прибуток (формула (2)).

Результати дослідження. У табл. 1 наведено оцінки впливу кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України, розраховані за 2006–2015 рр., у розрізі валют, в яких надавалися кредити, та у розрізі компонент прибутку корпоративного сектора.

Кредитні операції корпоративного сектора збільшують доходи бюджету України. У 2006–2015 рр. величина такого збільшення коливалася від 0,6 млрд грн у 2006 р. до 33,2 млрд грн у 2009 р. (стовпчик 2). Доходи збільшувалися як

Таблиця 1
Оцінки впливу кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України за 2006–2015 рр.

Роки	у тому числі за рахунок											
	у тому числі				нарахованих відсотків за кредитами, наданими неплатникам ПП			курсів різниць за заборгованістю за кредитами, наданими неплатникам ПП в іноземній валюті, та курсових різниць за заборгованістю по відсотках за такими кредитами		курсів різниць за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими корпоративному сектору	приросту страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими корпоративному сектору	
	у національній валюті		в іноземній валюті		у тому числі		у національній валюті	в іноземній валюті	усього	у національній валюті	в іноземній валюті	
1	2 (=3+4) (=5+8+9+10)	3 (=6+11)	4 (=7+8+9+12)	5 (=6+7)	6	7	8	9	10 (=11+12)	11	12	
2006	608,7	402,9	205,9	1725,0	890,4	834,6	0,0	-	-1116,3	-487,5	-628,7	
2007	1795,0	802,5	992,5	3695,1	1618,2	2076,8	0,0	-	-1900,0	-815,7	-1084,3	
2008	4429,2	2769,2	1660,0	7694,8	3764,8	3930,0	-1101,8	-	-2163,7	-995,5	-1168,2	
2009	33206,7	3345,4	29861,3	11583,7	4382,1	7201,7	20483,1	-	1139,8	-1036,6	2176,5	
2010	9477,4	2854,4	6623,0	10067,6	4105,0	5962,6	-506,5	-	-83,7	-1250,6	1166,9	
2011	5789,9	1523,3	4266,6	8399,1	4443,5	3955,6	265,0	-18,8	-2855,4	-2920,2	64,8	
2012	5100,4	2061,4	3039,0	5162,7	3202,6	1960,1	67,9	-27,6	-102,6	-1141,2	1038,6	
2013	5256,3	2077,8	3178,5	5257,1	3499,2	1757,9	8,4	-3,6	-5,6	-1421,4	1415,8	
2014	855,9	1252,5	-396,6	5195,8	4313,4	882,4	-6,6	2,8	-4336,2	-3060,9	-1275,2	
2015	23869,3	9251,1	14618,2	6548,1	4783,8	1764,3	19197,3	-13163,2	11287,2	4467,2	6819,9	

Джерело: авторські розрахунки.

Методи і моделі прогнозування

за рахунок кредитів, наданих банками-позикодавцями у національній валюті (стовпчик 3), так і за рахунок кредитів, наданих банками-позикодавцями в іноземній валюті (стовпчик 4). Виняток – 2014 р., коли кредити, надані в іноземній валюті, зменшили доходи бюджету України на 0,4 млрд грн.

Однозначно позитивно на доходи бюджету України вплинули доходи, отримані банками-позикодавцями у вигляді нарахованих відсотків за кредитами, наданими неплатникам податку на прибуток: доходи бюджету України від них у 2006–2015 рр. зросли на суму від 1,7 млрд грн у 2006 р. до 11,6 млрд грн у 2009 р. (стовпчик 5).

Інші компоненти прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора впливали на доходи бюджету України неоднозначно, тобто як збільшували їх, так і зменшували. Так, курсові різниці банків-позикодавців за заборгованістю за кредитами, наданими неплатникам податку на прибуток в іноземній валюті, та за заборгованістю по відсотках за такими кредитами, змінювали доходи бюджету України в діапазоні від (–1,1) млрд грн у 2008 р. до (+20,5) млрд грн у 2009 р. (стовпчик 8); курсові різниці банків-позикодавців за страховим резервом, сформованим за кредитами, наданими корпоративному сектору в іноземній валюті, змінювали доходи бюджету України в діапазоні від (–13,2) млрд грн у 2015 р. до (+2,8) млрд грн у 2014 р. (стовпчик 9); прирости страхового резерву, сформованого банками-позикодавцями за кредитами, наданими корпоративному сектору, – в діапазоні від (–4,3) млрд грн у 2014 р. до (+11,3) млрд грн у 2015 р. (стовпчик 10).

У 2009 р. та 2015 р. кредитні операції корпоративного сектора мали найбільший вплив на доходи бюджету України – (+33,2) млрд грн та (+23,9 млрд грн), відповідно. Це пояснюється різкими стрибками валютного курсу в IV кв. 2008 р. та у 2014 р. Так, у IV кв. 2008 р. офіційний курс долара США, встановлений Національним банком України, зріс на 2 грн 84 коп. з 4,86 грн/дол. США до 7,7 грн/дол. США, у 2014 р. – на 7 грн 78 коп. з 7,99 грн/дол. США до 15,77 грн/дол. США, збільшуючись кожного кварталу: у I кв. – на 2 грн 96 коп., у II кв. – на 87 коп., у III кв. – на 1 грн 13 коп., у IV кв. – на 2 грн 82 коп. У результаті таких стрибків валютного курсу доходи бюджету України від кредитних операцій збільшилися за рахунок курсових різниць на 20,5 млрд грн у 2009 р. та на 6 млрд грн у 2015 р. (сума стовпчика 8 та стовпчика 9), а за рахунок приростів страхового резерву – на 1,1 млрд грн у 2009 р. та на 11,3 млрд грн у 2015 р. (стовпчик 10).

Так, через стрибки валютного курсу банки-позикодавці одержали значні доходи від курсових різниць, пов'язаних із заборгованістю за кредитами, наданими неплатникам податку на прибуток в іноземній валюті, що зумовило збільшення доходів бюджету України на 20,5 млрд грн у 2009 р. та на 19,2 млрд грн у 2015 р. І хоча банки-позикодавці одержали також значні збитки від курсових різниць за страховими резервами, сформованими за кредитами, наданими корпоративному сектору в іноземній валюті, що зменшило доходи бюджету України у 2015 р. на 13,2 млрд грн, сукупні доходи бюджету України від кредитних операцій збільшилися за рахунок курсових різниць у 2015 р. на 6 млрд грн.

Унаслідок зростання офіційного валютного курсу скоротилася заборгованість за кредитами, наданими банками-позикодавцями в іноземній валюті, що призвело до зменшення розміру страхового резерву, сформованого за такими

кредитами. Через розформування надлишку страхових резервів за цими кредитами збільшилися доходи банків-позикодавців, і, як результат, збільшилися доходи бюджету України (стовпчик 12). Таке збільшення доходів бюджету України становило 2,2 млрд грн у 2009 р. та 6,8 млрд грн у 2015 р. Воно перекрило зменшення доходів бюджету України у 2009 р., спричинене збитками, які мали банки-позикодавці від нарощення страхового резерву, сформованого за кредитами, наданими в національній валюті (стовпчик 11), та посилювало збільшенням доходів бюджету України у 2015 р., спричиненим доходами банків-позикодавців від розформування такого страхового резерву. В результаті доходи бюджету України від кредитних операцій збільшилися за рахунок приросту страхового резерву на 1,1 млрд грн у 2009 р. та на 11,3 млрд грн у 2015 р.

Висновки

Вплив кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України оцінювався за методикою, що ґрунтується на податковому обліку таких операцій і полягає в тому, щоб за узагальненими формулами платежів податків, які справляються з кредитних операцій, обчислити оцінки впливу таких операцій на податкові платежі. Сума таких оцінок становить оцінку впливу кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України.

За результатами аналізу податкового законодавства України, чинного у 2006–2015 рр., з'ясовано, що кредитні операції корпоративного сектора впливають лише на один податок – податок на прибуток. Виділено п'ять компонент прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора та виведено узагальнену формулу платежів з податку на прибуток від кредитних операцій корпоративного сектора. Розраховано оцінки впливу кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України за 2006–2015 рр. Їх аналіз показав, що кредитні операції корпоративного сектора у 2006–2015 рр. збільшили доходи бюджету України. Однозначно позитивно вплинула на доходи бюджету України одна компонента прибутку від кредитних операцій корпоративного сектора – нараховані відсотки. Інші компоненти прибутку – курсові різниці та страхові резерви – показали неоднозначний вплив на доходи бюджету України, що було спричинено різкими стрибками офіційного курсу долара США.

Методика оцінювання впливу кредитних операцій корпоративного сектора на доходи бюджету України може бути використана з метою прогнозування такого впливу.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (у чинній редакції) [Електронний ресурс] / офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (у редакції, чинній до 01.01.2015 р.) [Електронний ресурс] / офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР [Електронний ресурс] / офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/334/94-вр>
4. Наказ Міністерства фінансів України "Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів"" від 10.08.2000 р. № 193 (реєстр. № 515/4736 від 17.08.2000 р.) [Електронний ресурс] / офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>

Методи і моделі прогнозування

5. Постанова Правління НБУ "Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями" від 25.01.2012 р. № 23 (реєстр. № 231/20544 від 15.02.2012 р.) [Електронний ресурс] / офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
6. Твердохлібова Д.В. Оцінка впливу зовнішніх корпоративних запозичень на доходи бюджету України : наук. доповідь [Електронний ресурс] / Д.В.Твердохлібова ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". – К., 2014. – 110 с. – С. 92–93. – Доступний з : <http://ief.org.ua/docs/sr/283.pdf>
7. Бюлетень [Електронний ресурс] / офіц. сайт Національного банку України. – Доступний з : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897
8. Додатки 2–4. Фінансові звіти сектора депозитних корпорацій [Електронний ресурс] // Статистика індикаторів фінансової стійкості/ офіц. сайт Національного банку України. – Доступний з : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575
9. Наказ Державної податкової служби України "Узагальнююча податкова консультація щодо особливостей подання декларацій з податку на прибуток та сплати податку у 2013 році" від 21.12.2012 р. № 1171 [Електронний ресурс] / офіц. сайт Державної фіскальної служби України. – Доступний з : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/62201.html>

Надійшла до редакції 23.11.2015 р.

Твердохлібова Д.В., канд. екон. наук

старший науковий співробітник Інституту економіки і прогнозування НАН України

ВЛИЯНИЕ КРЕДИТНЫХ ОПЕРАЦИЙ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА НА ДОХОДЫ БЮДЖЕТА УКРАИНЫ

Показано, что кредиты, предоставленные банками-резидентами корпоративному сектору, влияют на прибыль корпоративного сектора, следовательно, на его платежи по налогу на прибыль, а значит, на доходы бюджета Украины. Рассчитаны оценки влияния кредитных операций корпоративного сектора на доходы бюджета Украины за 2006–2015 гг., в том числе в разрезе валют кредитов и в разрезе пяти компонент прибыли корпоративного сектора от кредитных операций.

Ключевые слова: кредитные операции корпоративного сектора, доходы бюджета, прибыль, налог на прибыль, начисленные проценты по кредитам, курсовые разницы, страховые резервы банков.

Tverdokhlibova D., PhD in Economics, Senior Researcher,

Institute for Economic and Forecasting, NAS of Ukraine

AN ASSESSMENT OF THE INFLUENCE OF THE CORPORATE SECTOR'S CREDIT TRANSACTIONS ON UKRAINE'S BUDGET REVENUES

The article shows that the credits granted by resident banks to the corporate sector (resident banks, resident legal persons, and resident individuals legal persons - individuals – residents) have an impact on Ukraine's budget revenues and assesses this impact for 2006–2015.

As to the methodology of assessment, which is based on tax accounting of the credit transactions, it has been proved that the corporate sector's credit transactions are subject to one tax, which is corporate tax. The author identifies five components of profit obtained from the corporate sector's credit transaction (the amount of accrued interests on loans granted to non-payers of corporate tax in national and foreign currencies; the amount of exchange rate differences on loans granted in foreign currency to non-payers of corporate tax; the amount of exchange rate differences on interest indebtedness on loans granted in foreign currency to non-payers of corporate tax; increment of insurance reserves made on loans granted in national and foreign currencies to the corporate sector; and the sum of amount of exchange rate differences on insurance reserves made on loans granted to the corporate sector in foreign currency). Based on the generalized the formula of payments of the corporate tax on credit transactions of the corporate sector, the author calculates the estimates of the impact of such transactions on the amount of corporate tax, which are also estimates of the impact of credit transactions on the revenues of Ukraine's budget.

The calculations have proved that the corporate sector's credit transactions increase Ukraine's budget revenues. Definitely positive for Ukraine's budget revenues is the impact of accrued interests on loans granted to non-payers of corporate tax in national and foreign currencies. Other components of profits gained by the corporate sector from its credit transactions have mixed impact on Ukraine's budget revenues, due to jumps of the official exchange rate of the US dollar.

Key words: *corporate sector's credit transactions, budget revenues, profit, corporate tax, accrued interests on credit, exchange rate differences, banks' insurance reserves.*

References

1. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI (u chynnii redaktsii) [Tax Code of Ukraine dated December 2, 2010, No. 2755-VI]. Ofitsiyni veb portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
2. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI (u redaktsii, chynnii do 01.01.2015 r.) [Tax Code of Ukraine dated December 2, 2010, No. 2755-VI]. Ofitsiyni veb portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy 'Pro opodatkuvannia prybutku pidpriemstv' vid 28.12.1994 r. № 334/94-BP [The Law of Ukraine No. 334/94-BP of December 28, 1994 On Enterprise Profit Tax]. Ofitsiyni veb portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/334/94-bp> [in Ukrainian].
4. Polozhennia (standart) bukhhaltenskoho obliku 21 'Vplyv zmin valiutnykh kursiv', zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 10.08.2000 r. № 193 ta zareiestrovane v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 17.08.2000 r. za № 515/4736 [Accounting Policy (Standard) 21 "Exchange Rate Change Impact" approved by Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 193 of August 10, 2000, as registered with the Ministry of Justice of Ukraine on August 7, 2000, No. 515/4736]. Ofitsiyni veb portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00> [in Ukrainian].
5. Polozhennia pro poriadok formuvannia ta vykorystannia bankamy Ukrainy rezerviv dlia vidshkoduvannia mozhlivykh vtrat za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy, zatverdzhene postanovoiu Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 25.01.2012 p. № 23 ta zareiestrovane v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 15.02.2012 r. za № 231/20544 [Regulation On Procedure of Allocation and Use by Ukrainian Banks of Provisions against Potential Losses on Bank Asset-Side Operations approved by Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine No. 23 of January 25, 2012, as registered with the Ministry of Justice of Ukraine on February 15, 2012, No. 231/20544]. Ofitsiyni veb portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12> [in Ukrainian].
6. Tverdokhlibova, D.V. (2014) *Otsinka vplyvu zovnishnikh korporatyvnykh zapozychen na dokhody biudzhetu Ukrainy* [Assessment of the Influence of the External Corporate Borrowing on the Ukraine's Budget Revenues]. Kyiv, SO "Institute for Economics and Forecasting", NAS of Ukraine. Retrieved from <http://ief.org.ua/docs/sr/283.pdf> [in Ukrainian].
7. Biuleten [Statistical Bulletin]. Ofitsiine internet-predstavnytstvo Natsionalnogo banku Ukrainy [Official websait of the National Bank of Ukraine]. Retrieved from http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897 [in Ukrainian].
8. Dodatky 2-4. Finansovi zvity sektoru depozytynykh korporatsii. Statystyka indyikatoriv finansovoi stiiikosti [Appendices 2-4. Financial reports of Households. Statistics on the Financial Soundness Indicators]. Ofitsiine internet-predstavnytstvo Natsionalnogo banku Ukrainy [Official websait of the National Bank of Ukraine]. Retrieved from http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575 [in Ukrainian].
9. Uzagalniuiuucha podatkovu konsultatsiia shchodo osoblyvosti podannia deklaratsii z podatku na prybutok ta splaty podatku u 2013 rotsi, zatverdzhena nakazom Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy vid 21.12.2012 r. № 1171 [Comprehensive tax advice on the specifics of filing of enterprise profit tax and income tax in 2013 approved by Order of the State Tax Service of Ukraine No. 1171 of December 21, 2012]. Ofitsiyni portal Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Official websait of the State Fiscal Service of Ukraine]. Retrieved from <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/nakazi/62201.html> [in Ukrainian].